

GÜVENLİK VE SAVUNMA STRATEJİLERİ
UYGULAMA VE ARAŞTIRMA MERKEZİ AYLIK
BÜLTENİ

100

EYLÜL 2023

PAŞINYAN'IN DÜŞTÜĞÜ TUZAK

Prof. Dr. Fahri Erenel- GÜVSAM Müdürü

Liderlerin devletlerin milli güvenlik siyasetine yön vermekte etkili olduğuna dair sayısız örnekler mevcuttur. Milli menfaat ve milli hedefler, milli güvenlik siyasetine yön verir. Bu yön milli güç unsurlarımızın nitelik ve niceliği ile orantılı olmalıdır. Beka ve refah dengesi iyi gözetilerek milli güç unsurları bir plan dahilinde geliştirilmeli ve milli hedefleri gerçekleştirecek düzeye getirilmelidir. Aksi hüsrandır. İşte Paşinyan'ın düştüğü tuzak budur.

Vatan Muharebesinde büyük darbe yiyen Paşinyan, yenilmesine rağmen yeniden seçilmesini sağlayan güçlerin cesaretlendirmesi ve yönlendirmesi ile adeta Zelensky'den rol çalma peşine düşmüştür. Ukrayna'da henüz istediği sonucu elde edemeyen ABD, Rusya'yı güçlü olduğu Güney Kafkasya'da çevrelemek, dikkatini bu bölgeye yoğunlaştırmasını sağlamak ve en önemlisi Rusya'nın içinde bulunduğu zor koşullardan yararlanarak Güney Kafkasya'da etkisini artırma peşine düşmüştür.

Bu maksatla, daha önce kullandığı ancak sonuç alamadığı Gürcistan yerine bu defa Ermenistan'ı tercih etmiştir. ABD ve Fransa'daki güçlü Ermeni lobisi desteği, Ermenistan yönetimi ve Dağlık Karabağ Klanı üzerinde etkili olmuş, amaç-araç dengesizliğine rağmen ABD orijinli bir eylem planı hayata geçirilmeye çalışılmıştır.

İnsan hakları, hukuk, demokrasi sözlerini dilinden düşürmeyen ABD, Azerbaycan-Ermenistan arasında yapılan ateşkes anlaşmasının gereklerinin yerinde getirilmesi ve bir an önce barış anlaşmasının imzalanmasını teşvik edeceği yerde aynen Ukrayna'da olduğu gibi çatışma ortamının sona ermemesi, gerginliğin devam etmesi için azami çabayı göstermiştir. Ve sonunda istediğini elde etmiş ve Ermenistan'ı tekrar çatışma ortamına dahil etmeyi başarmış, ancak Azerbaycan'dan şiddetli bir tokat yiyen Ermenistan ve ardılları birbirlerini yemeğe başlamışlardır.

Azerbaycan, ABD destekli Ermenistan hamlesini ABD'nin 11 Eylül saldırıları sonrası ortaya koyduğu ya terörlesin ya benimlesin stratejisi ile bertaraf etmiş ve önemli bir kazanım elde etmiştir.

Ermenistan üzerinde ABD'nin oynadığı oyun Ukrayna ile benzerlik göstermektedir. NATO'ya alma sözü, Minsk anlaşmaları, üst düzey ziyaretler ve mali yardımlar, ateşkese kulaklarını kapatarak yıpratma savaşına devam etmek gibi.

ABD'nin Ermenistan'da ve dolayısı ile Dağlık Karabağ'da sahneye koyduğu oyunun hedefinin Rusya olduğu açıktır. ABD, Rusya'nın bölgedeki etkinliğini kırmak, İran ile irtibatını kesmek, Çin'in batıya doğru ilerleme yolunu kesmek, Azerbaycan ve Hazar Denizi kıyıdaş ülkelerinden

Avrupa'ya aktarılacak hidrokarbon akışının güvenliğini sağlamak ve en önemlisi Genişletilmiş Karadeniz hedefinin doğu ayağını tamamlamaktır.

Bir ülke düşünün, güvenlik ve enerji açısından bağlı olduğu ülkenin gözlerinin içine bakarak nasıl aleyhte politika geliştirilebilir. Tarihte örnekleri vardır mutlaka. Ancak, günümüzde en güzel örneğini Paşinyan Ermenistan'ı vermiştir.

Rusya, Ermenistan ile 16 Mart 1995 tarihinde imzalamış olduğu askeri işbirliği anlaşması ile Gümrü'de askeri üsse sahip olmuştur. 102. üsse konuşlu birlikler Erivan ve Gümrü ile birlikte etrafındaki bazı yerleşim yerlerini de kapsamaktadır. 2010 yılında daha da güçlendirilen ve Tugay seviyesine çıkarılan Rus birliğinin mevcudunun yaklaşık 4500 olduğu belirtilmektedir. Anlaşmada "Rusya'nın askeri üssü Ermenistan Cumhuriyeti arazisinde bulunduğu süreçte Rusya Federasyonu'nun çıkarlarının yanı sıra Ermenistan Cumhuriyeti'nin güvenliğini korur" hükmü yer almakta, üssün giderlerinin %70'i Rusya tarafından karşılanmaktadır. Yine iki ülke arasında 30 Eylül 1992 yılında imzalanmış anlaşma gereği, Rus askerleri Ermenistan'ın İran ile olan 45 km ve Türkiye ile olan 345 km sınırını da koruma yükümlülüğünü üstlenmiştir.

Kaynak: <https://www.milliyet.com.tr/dunya/son-dakika-turk-dunyasi-kucaklasti-turkiyeye-azerbaycani-ilk-kez-kara-yoluyla-bulusacak-6351>

Ermenistan'ın Rusya ile yakın bağı olduğu diğer önemli konu, Türkiye sınırına 16 km mesafede bulunan ve enerji ihtiyacının %40'nı karşıladığı eski nesil Metzamor Nükleer santralidir. Rus şirket tarafından çalıştırılan ve yakıtı Rusya'dan getirilen santral ile ilgili olarak Rusya ile yapılan anlaşma 2026 yılına kadar yürürlüktedir. ABD'nin, Ermenistan'ın Rusya ve Çin'e, bağımlılığını azaltma yönünde bazı girişimleri olmakla birlikte henüz sonuç vermemiştir.

Sınırları içinde 4500 Rus askerine ev sahipliği yapan, sınır güvenliği ve Enerji ihtiyacının üçte biri Rusya tarafından karşılanan, harp silah ve araçlarının nerede ise tamamı Rus orijinli olan Ermenistan, içinde bulunduğu durumu iyi analiz etmeden başkalarının menfaatlerine göre hesapsız hareketlerinin bedelini ikinci defa ağır bir yenilgi ile ödemiştir.

Azerbaycan, Vatan Muharebesinde elde ettiği kazanımları örnek bir strateji ile pekiştirmiş, her türlü provokasyonları boşa çıkarmış, ateşkes anlaşmasının gerekleri ve barış anlaşması için önemli adımlar atmıştır. Bu süreçte Türkiye, Azerbaycan'ın daima yanında ve desteğinde olmuş ve olmaya devam edecektir.

Paşinyan, suçu Dağlık Karabağ klanına atmış olsa da ateşkes anlaşmasının gereklerini yerine getirme konusunda ABD ve Fransa'nın arkasında olduğuna güvenerek hareket etmenin bedelini ağır ödemiştir. Bu defa her zaman arkasında olan İran'ın da desteğini kaybetmiş görünmektedir.

Sayın Aliyev'in Vatan Muharebesi sonrasında söylediği bir sözü tekrar etmekte fayda olacaktır.

“Ne Oldu Paşinyan?”

KIYAMET GÜNÜ SAATİ HIZLI ÇALIŞMAYA BAŞLADI!

Prof. Dr. Fahri Erenel-GÜVSAM Müdürü

2023 yılı gelecek nesiller tarafından, afetlerin sayısalılığı, etkisi ve sonuçları açısından belki de dünya tarihinin en kötü yıl olarak gösterilebilecektir. Ancak, kalkınma ve büyümeyi sürdürülebilir olmaktan çıkararak ve sadece bugünü yaşayarak kaynakları yok etmeye devam etmemiz halinde, Albert Einstein tarafından hayata geçirilen ve 1947'den bu yana insanlığın kendi kendini yok etme süresini işaret eden Kıyamet Günü Saati (Doomsday Clock)'nin kıyameti göstermesini hızlandırmış olacağız.

Kıyamet Günü Saati, sembolik bir kıyamet saati kadranıdır ve 'few minutes to midnight' olarak nitelendirilen zaman dilimindeki insanlığın analogisini kullanan bir semboldür. Midnight ise nükleer yıkımı simgelemektedir. Saat 1947 yılında gece yarısına 7 dakikayı gösterecek şekilde başlatılmıştır. Kurulduğu tarih olan 1947'den beri hem 1953 hem de 2018'de ayarlı olduğu 2 dakika kalayı geçmiştir 2020 yılında ABD ve Rusya arasındaki Orta Menzilli Nükleer Kuvvetler Antlaşması'nın bitmesi, ABD ve İran arasındaki kızışmalar ve iklim değişikliğine karşı savaşın başarısızlığı yüzünden saat gece yarısına 1 dakika 40 saniye kalaya ayarlanmıştır.

Kıyamet günü saatinin insanlığın adım adım kendini yok etmesi konusunda bir farkındalık yaratmak amaçlı olduğunu biliyoruz. Rusya-Çin ve Kuzey Kore arasında yapılan tatbikat (3 ülkede nükleer silah sahibidir), Belarus'a Rusya'nın yerleştirdiği taktik nükleer silahlar, SSCB'nin dağılması sırasında kaybolan nükleer silahlar, İran'ın büyük ihtimalle nükleer silah sahibi olmuş olması, İsrail'in elinde tam sayısı bilinmeyen nükleer silahlar, Japonya'nın Çin'i bahane ederek nükleer kapasiteye sahip olma isteği vb. saati gece yarısına hızla getirebilecek durumlardır.

Bunun dışında halen devam eden ve uzun süreceği değerlendirilen Ukrayna -Rusya savaşı, artan yoksulluk, sayısını BM'nin bile kaydını tam tutamadığı yerel ve bölgesel savaşlar, göç yolunda yaşanan felaketler, açlık ve su kaynaklarına erişim yetersizliği, hızla artan doğa tahribatı, 2023 yılında yaşadığımız doğa ve insan odaklı afetler saati hızla gece yarısına getireceğe benziyor.

Sadece son 3 ayda yaşanan afetler bile gece yarısına hızla yaklaştığımızı göstermektedir. Ülkemizde yaşanan depremler, seller ve orman yangınları, eriyen buzullar, Yunanistan'da 17 kişinin yaşamını yitirdiği ve söndürülmesi günler alan orman yangını, her gün 10'lar ile ifade edilen daha iyi yaşam koşullarına kavuşmak ümidi ile insan kaçakçılarının eline düşerek para ve canlarını kaybeden mültecilerin can kayıpları, aşırı sıcaklar ve kuraklık, Fas depremi ve son olarak Libya'da sel felaket sonucu sayıları 10 binler ile belirtilen can ve mal kayıpları.

Paris iklim sözleşmesi, BM sürdürülebilir kalkınma hedefleri, nükleer silahların yayılmasını önleme anlaşması gibi büyük törenlerle imzalanan anlaşmalardan bir sonuç alınmadığı ortadadır. Sadece ABD'ye bakmamız küresel ve ekonomik güçlerin bu işte ne kadar ciddi

olduklarını göstermektedir. Trump döneminde Paris İklim Sözleşmesinden çıkan ABD Biden'ın yönetime gelmesi ile tekrar sözleşmeye dönmüştür. Dünya'nın en büyük kirleticileri arasında yer alan ABD'nin sözleşmeden çıktığı 4 yılın hesabını kim verecektir? Yeni seçim sonrası ABD'nin sözleşmeden tekrar çıkmayacağını kimse garanti edebiliyor muyuz? Elbette hayır...

Bu konuda, küresel güçler ülke yönetimlerinde bile sürdürülebilirlik olmadıktan sonra dünya genelinde gelişmekte olan ülkelerden sözleşmelere uymalarını beklemek hayalcilikten öteye geçmeyecektir. Diğer taraftan bu sözleşmelerin ciddi yaptırımları da olmadığı gibi denetim süreçleri de caydırıcı olmaktan uzaktır. ABD ve Çin, bu konuda bir anlaşmaya varmış gibi görünse de gerçekçi olmadıklarını tüm dünya biliyor.

Kaynak: <https://sputniknews.com.tr/20220120/kiyamet-gunu-saati-yeniden-hesaplandi-yok-olmaya-100-saniye-kaldi-1052949795.html>

Sorun, BM Güvenlik Konseyi'nin İkinci Dünya Savaşı sonrası kurulan beş devlete dayalı yapısıdır. BM ve diğer uluslararası kuruluşlar etkinliklerini yitirmişlerdir. Güvenlik konseyi caydırıcılığını ve BM şartının uygulanmasını sağlayacak konumundan uzaklaşmıştır. Bugün Afrika'nın uluslararası kuruluşlarda temsiliyeti yok denecek kadar azdır. Nedeni BM kurulduğunda bu ülkelerin neredeyse tamamının bir batılı ülkenin sömürgesi olmalarıdır. Savaş suçlarından yargılanmalar dile getiriliyor, ancak savaş suçu nedeniyle yargılanması istenilen ülkelerin söz konusu sözleşmede imzaları bulunmuyor.

ABD'nin etkisi altındaki uluslararası kuruluşların ve sözleşmelerin bir geçerliliğinin kalmadığı bir zaman dilimi yaşıyoruz. Ukrayna-Rusya savaşı nasıl bitirilebilir diye çalışmak yerine bu savaşı uzatmak için ABD ve onun zorunlu takipçilerinin yoğun çabalarını görüyoruz. İş bununla da kalmıyor. Güney Çin denizinde sürekli savaş sıcaklığı artıyor. Afrika'da darbeler birbirini izliyor. Sadece Afrika'da iç savaşlar ve terör örgütlerinin saldırıları sonucu çok sayıda insan hayatını kaybediyor. Ne BM, ne Afrika Birliği ellerinde ki tüm kaynaklar rağmen akan kanı durduramıyorlar.

Bir ülkenin tek başına her türlü kural ve sözleşmeye uyması da fazla bir anlam ifade etmiyor. Dünya hızla kıyamet günü saatine doğru ilerliyor ve güçlü olanın kazanacağı yeniden bir anarşik ortam bizleri bekliyor. Bu kez işimiz çok zor. Önceki anarşik ortamlarda sadece ölen insanlar vardı. Bu kez insanla birlikte ölen doğa ve kaynaklar da var.

SEA2SEA PROJESİ

Prof. Dr. Fahri Erenel-GÜVSAM Müdürü

Ukrayna -Rusya savaşının nükleerleşmeye kayma ihtimali, tahıl koridorunun yeniden açılması çabaları, Soçi'de Türkiye-Rusya arasında ki görüşmeler, Deyrizor'da aşiretlerin PKK/PYD terör örgütü ile çatışması, Kerkük'te yaşanan son gelişmeler, Afrika'da Nijer ve ardından Gabon'da yaşanan askeri darbe, Sudan 'da devlet güçleri ile hızlı destek kuvvetleri arasında devam eden çatışmalar kapsamında Pazar yerine yapılan hava saldırısı sonucu en az 43 kişinin hayatını kaybetmesi, Rusya'nın Ermenistan'a dost olmayan adımlar atması gerekçesi ile nota vermesi, Rus askerlerinin sınırlarını koruduğu Ermenistan'ın ABD ile kendi topraklarında ortak tatbikatlar yapıyor olması, BRICS ve ardından yapılan G-20 zirvesi vb gelişmeler arasında Avrupa Birliği'nin 2011 yılından beri gerçekleştirmeye çalıştığı, "Sea2sea" olarak adlandırılan projenin karşımıza çıkarıldığını görüyoruz.

Demiryolu hattı ile Bulgaristan'ın Karadeniz limanları Burgaz, Varna ve Tuna nehri limanı Ruse'u, Yunanistan'ın Ege Denizi limanı olan Dedeağaç ve Kavala limanlarına bağlamayı amaçlayan proje ile Yunanistan'ın Güneydoğu Avrupa'da kilit bir yük ve taşımacılık merkezi haline getirilmesi ve Boğazların bypass edilmesi hedeflenmektedir. Bu demiryolu koridoru ile Karadeniz limanlarının hinterlandına alternatif bir kara köprüsü sunularak tedarik zinciri yönetiminde daha az riskle daha sürdürülebilir bir çözüm ve İstanbul Boğazı'nın bypass edilmesiyle kargo ve yolcular için önemli ölçüde zaman tasarrufu sağlanabileceği ve projenin faaliyete geçmesi ile Boğaz'ın yılda 650 milyon olan konteyner trafiğinin bir kısmının çekebileceği, gerçekleşmesi halinde Kanal İstanbul projesinin de önemini azaltabileceği ve boğazlardan geçen konteyner gemilerinin bu hatta kanalize olması ile yılda 650 milyon Euro gelir getirebileceği de belirtilmektedir.

Bu proje, Yunanistan-Bulgaristan arasındaki işbirliğinin ilk projesi değildir. Yunanistan ile Bulgaristan arasında doğalgazın birbirine bağlanmasına yönelik Ekim 2022'den bu yana faaliyette olan IGB boru hattı projesinin yanı sıra, bu yıl sonuna kadar tamamlanacak olan Dedeağaç yakınındaki yüzer sıvılaştırılmış doğalgazı (LNG) depolama ve gazlaştırma (FSRU) terminalinin işbirliğini geliştireceği vurgulanmaktadır. Bu terminal ile özellikle Güneydoğu Avrupa'nın Rus doğal gazına bağımlılığının azaltılması hedeflenmektedir. LNG'yi terminale getirecek ülke olarak ABD'nin ilk sırada yer aldığı ve projenin mimarı olduğu kuşkusuzdur.

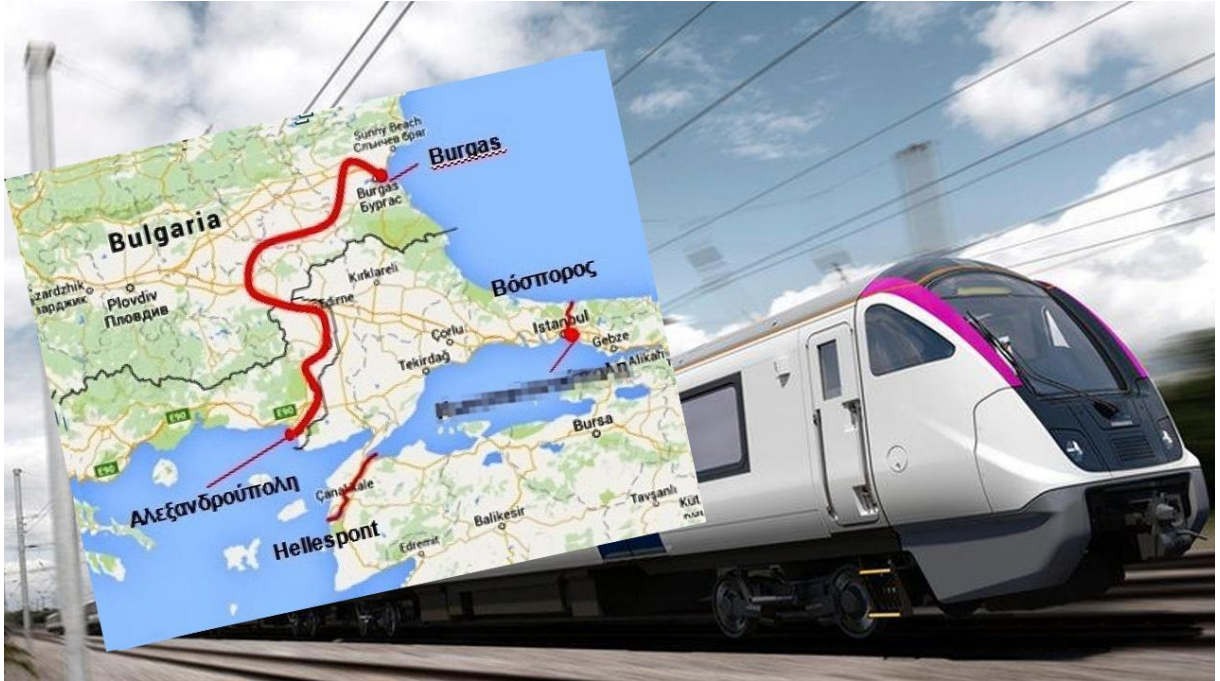
Ayrıca, Bulgaristan'da faaliyet gösteren Yunan şirket sayısı 18 bini aşmış, Bulgaristan'da toplam Yunan yatırımları 2022'de 3 milyar Euro'ya ulaşmıştır. 2023 yılı için Yunanistan'ın 300 milyon Euro'nun üzerinde gelire Bulgaristan'ın üçüncü büyük doğrudan yabancı yatırım kaynağı olacağı beklenmektedir. İki ülke arasında ki her geçen gün artan işbirliğini çok iyi takip etmek gerekmektedir.

Dedeğaç, Girit'ten sonra ABD'nin önemli üslerinden bir haline gelmiştir. LNG terminalini ve Sea2Sea projelerinde de Dedeğaç önemli bir merkez konumundadır.

Bu projeler ve üssün sadece Yunanistan değil, Bulgaristan ve Romanya açısından da önem taşıdığı muhakkaktır. 2019 Karşılıklı Savunma ve İşbirliği Anlaşması ile Yunanistan'ın neredeyse tamamını bir üs haline getiren ABD, 2020'nin son aylarında Bulgaristan ile 10 yıllık Karşılıklı İşbirliği Yol Haritasının imzalanması ile bu ülkede de 2'si hava, biri kara, biri lojistik destek üssü olmak üzere 4 üs sahibi olmuş, bu ülkeye 8 adet F-16 Blok 70 savaş uçağı satışı onaylanmıştır. ABD'nin Bulgaristan'daki hava üsleri F-15 savaş uçaklarının da konuşlanması ile dünya üzerindeki en büyük üslerden bir haline gelmiştir. Romanya ile de benzer bir anlaşma imzalayan ABD bu ülkede DE üsler temin etmiştir. Rumen askeri üssü "Mikhail Kogalniceanu" NATO birliklerinin doğrusu ABD birliklerinin ana karargahlarından birisi haline gelmiştir.

ABD'nin bu 3 ülkede elde ettiği kazanımlar, Sea2Sea ve LNG projeleri ile birlikte düşünüldüğünde her zaman olduğu gibi NATO şemsiyesi altında ABD menfaatlerini gerçekleştirmenin bir yolu olarak görebiliriz.

ABD, bu ülkelere sadece savunma ürünleri satmakla kalmamakta, LNG gazı satışı için Rus doğal gazına alternatif yaratarak Güneydoğu Avrupa ülkelerini kendine bağlamanın uygun şartlarını oluşturarak bütçe açığını kapatmaya çalışmaktadır.

Rusya, tarafından yapılan Kuzey Akım doğal gaz boru hattına yapılan sabotajın bir benzerinin Türk Akımı doğal gaz boru hattına karşı da yapılarak ABD projelerinin güç kazanmalarının sağlanabileceği dikkate alınması gereken bir açıklamadır. ABD, Rus gazından %25-30 daha pahalı olan sıvılaştırılmış doğal gazı alıcılarının sürekliliğini sağlayabilmek için her zaman olduğu gibi bu tür eylemlere girişebilir. Bu kapsamda kullanabileceği çok sayıda aktörü bulunmaktadır.

Sea2Sea projesi aslında ABD'nin genişletilmiş Karadeniz hedefini gerçekleştirmede, Montrö anlaşmasının kısıtlamalarına karşı çözüm üretme, Rusya'yı güneyden de çevrelemede safları sıklaştırarak Rusya'nın dikkatini daha geniş bir cepheye çekme, Çin'in demiryolu ile batıya ulaşmasını kesme projesidir.

Sea2Sea projesi ile Bulgaristan hayali olan Ege Denizine çıkış sağlamış, Yunanistan'da sözde Pontus Rumları ile daha yakın temas kurmak için boğazlara bağlı kalmadan Karadeniz'e çıkmış olmaktadır.

Sea2Sea'nın; Türkiye'nin gelir kaybına uğramasını sağlamak, Türk boğazlarının ve limanlarının önemini azaltmak, ABD'yi Karadeniz'e taşıyarak Türkiye'ye, Tahıl koridoru için Türkiye ve Rusya'ya olan ihtiyacı ortadan kaldırmak gibi hedefleri olduğu aşikardır.

Türkiye'nin bu gelişmeler karşısında Kanal İstanbul için karar vermek durumundadır. Ya süratle yapılmalı ya da zaman kaybetmeden Rusya ile ilişkileri daha güçlendirerek doğal gaz merkezi ve tahıl merkezi olmak gibi projelerle Karadeniz-Akdeniz arasında her türlü hızlı ulaşım yolları projelerine hız vermelidir.

ABD-ÇİN REKABETİ UZAY EKONOMİSİNDE NASIL YENİ BİR SAYFA AÇTI?

Jonathan Josephs, BBC News, 27 Eylül 2022.

<https://www.bbc.com/turkce/articles/cz9r6eppe2vo>

Sovyetler Birliği'yle uzun rekabetinin ardından ABD'nin uzay yarışındaki en güçlü rakibi artık Çin. NASA bu yarışta hiç olmadığı kadar özel şirketlere güveniyor. İrili ufaklı uzay şirketlerine devasa yatırımlar yapılırken uzayın trilyon dolarlık bir endüstri haline gelmesi bekleniyor.

Amerikan Ulusal Havacılık ve Uzay Dairesi (NASA) Başkanı Bill Nelson, ABD "yeniden Ay'a gitmek için Çin ile yarışıyor" diyor. BBC'ye verdiği röportajda Nelson, yarışta önde olduklarını güvence altına almak istediğini söylüyor.

Yorumları NASA'nın Sovyetler Birliği'yle uzay rekabeti içinde olduğu 1960'lar ve 1970'lerde yaşananları hatırlatıyor. Bundan yarım yüzyıl sonra NASA artık işin büyük bir bölümünü özel şirketlere yaptırıyor.

Nelson bu şirketlerin maliyetleri paylaşarak kritik rol oynadığını ve NASA'nın "özel sektörden girişimcilerin yaratıcılığından" faydalandığını belirtiyor.2021'de NASA'nın Ay'a iniş sistemi üretmesi için üç milyar dolarlık sözleşme imzaladığı SpaceX şirketini işaret ediyor. Milyarder Elon Musk'ın şirketi aynı zamanda bugüne kadar üretilen en güçlü roketin yapımcısı.

ABD'li başka özel şirketler de uzay rekabetinin faydalarını hissediyor. NASA bu yılın başında Amazon'un kurucusu Jeff Bezos'un Blue Origin şirketiyle, gelecekte kullanılacak Ay'a iniş sistemini üretmek üzere 3,4 milyar dolarlık sözleşme yapmıştı. SpaceX and Blue Orijin milyarlarca dolarlık devlet finansmanından yararlanan şirketlerden sadece ikisi. ABD Çin'le daha geniş rekabetinin sadece bir parçası olan bu yatırımı, yarışta önde kalmak amacıyla yapıyor.

Ağustos sonunda Hindistan Ay'a yumuşak iniş yapan dördüncü ve uydumuzun güneyine iniş yapan ilk ulus olma unvanını elde etmişti.

Bu başarıya rağmen Çin'in uzay programı NASA tarafından daha yakından izleniyor.

Çin kendi uzay üssü olan tek ülke ve halihazırda Ay'dan örnekleri yeryüzüne getirdi. Ülke Ay'ın kutup bölgelerine ulaşmayı da hedefliyor.

Nelson bu konudaki kaygılarını şöyle ifade ediyor: "Beni endişelendiren şey Ay'ın güney kutbunda su bulduğumuz durumda Çin'in oraya gidip, 'Burası bizim bölgemiz, buraya gelemezsiniz, bizim' demesi olurdu."

NASA Başkanı Nelson, Çin'in Güney Çin Denizi'nin bazı bölgelerinde egemenliğini ilan etmek için yapay adalar inşa etmesinin bu endişesini desteklediğini savunuyor.Nelson aynı zamanda

Çin'in, uzayda ve Ay yüzeyinde bugüne kadar yapılmış en iyi görev olması amaçlanan, ABD'nin öncülük ettiği Artemis misyonuna katılmadığına da işaret ediyor.

Çin ise uzayın barışçıl bir şekilde keşfedilmesine bağlılığını vurguluyor. Ülke daha önce uzay programıyla ilgili ABD'nin kaygılarını "Çin'in normal ve makul uzay girişimlerine karşı bir karalama kampanyası" olarak nitelendirerek reddetmişti.

İki ülke arasındaki rekabet NASA'nın devasa yatırımlarının da önünü açtı. Ajans, 2021 yılı Eylül ayının sonuna kadar yaptığı harcamaların bir önceki yıla göre yüzde 10,7 arttığını ve 71,2 milyar dolara çıktığını açıklamıştı.

SpaceX gibi büyük şirketlerle gündeme gelse de NASA'nın harcamaları daha geniş bir ekonomik etkiye sahip. Nelson, "Harcamalarımızın dörtte biri küçük işletmelere gidiyor" diyor.

Eski bir NASA mühendisi olan Harvard Business School'da Uzay Ekonomisti Sinead O'Sullivan, bu yatırımın küçük firmaların, özellikle de yeni kurulan işletmelerin büyümesini hızlandırabileceğini söylüyor.

Hükümetin genellikle yeni kurulan firmalar için ilk müşteri olarak hareket ettiğini belirtiyor. Diğer taraftan bu sözleşmeler sayesinde özel yatırımcılara yaklaşımlarının ve daha fazla gelir sağlamalarının önünün açılacağını söylüyor; "Çoğu zaman risk sermayesi ve özel sermaye yatırımları hakkında konuşuyoruz, ancak kamunun payı da en az bunlar kadar önemli".

Ay'a dönüş yarışı, çok daha karlı olduğu düşünülen diğer uzay faaliyetlerini de hızlandırmış gibi görünüyor.

Rusya ilk uzay rekabetinde ABD ile yarışırken 1957'de yörüngeye uydu yerleştiren ilk ülke oldu. Avrupa Uzay Ajansı'na göre şu anda dünya yörüngesinde 10 bin 500'den fazla uydu var.

Yatırım şirketi Space Capital'in kurucusu Chad Andersen, SpaceX'in son on yıldır sektörü hareketlendirdiğine inanıyor.

"Bugün uzaydan bir yatırım kategorisi olarak bahsetmemizin tek nedeni SpaceX'tir. Yaklaşık on yıl önce ilk ticari uçuşlarını yapmadan önce, tüm pazar gerçekten kamunun hakimiyetindeydi" diyor.

ABD merkezli mühendislik firması BryceTech'e göre, şu anda yörüngede olan uyduların yarıya yakını son üç yılda fırlatıldı.

Bu hızlanma aslında yalnızca iki şirket sayesinde oldu. Bunlar One Web ve Elon Musk'un Starlink'i.

Anderson, "Uzay ekonomisi, roketler ve uydu donanımından ibaret değildir; küresel ekonomimize güç veren belkemiğidir" diye açıklıyor.

Yörüngedeki uydu sayısının artmasıyla birlikte tarım, sigorta ve denizcilik endüstrileri de dahil olmak üzere artan sayıda şirketin sağladıkları veriler için yeni kullanım alanları bulunduğunu söylüyor.

Uzay firmalarını gelecekte ne bekliyor?

Yeni Zelanda merkezli RocketLab, uzay ekonomisindeki bir diğer büyük oyuncu.,

SpaceX'in rakibi olan bu girişim, aralarında NASA ve diğer ABD devlet kurumlarının da bulunduğu müşterileri için halihazırda 40 fırlatış gerçekleştirdi.

Bir mühendis olan kurucusu Peter Beck, bulaşık makineleriyle başlayan kariyerine uzaya roket fırlatarak devam ediyor.Beck, fırlatışla birlikte pek çok iş fırsatının olduğunu şöyle anlatıyor:

"Fırlatma yaklaşık 10 milyar dolarlık bir fırsat. Sonra uyduları inşa etmek gibi yaklaşık 30 milyar dolarlık altyapı fırsatları var. Uygulamalar var ve bu da yaklaşık 830 milyar dolarlık bir fırsat."

ABD merkezli yatırım bankası Morgan Stanley, küresel uzay endüstrisinin hacminin 2040 yılına kadar yıllık 1 trilyon doların üzerine çıkacağını tahmin ediyor.

Peki uzaya yolculuk yapan firmaları ne bekliyor?

Beck, başta madencilik olmak üzere Ay'daki fırsatlara temkinli yaklaşıyor:

"Bugün Ay'a gidip (bu cevherleri) Dünya'ya geri getirmek ekonomik olarak makul değil."

NASA'dan Bill Nelson tıbbi araştırmalar için fırsatlar görüyor.

İlaç firması Merck tarafından 2019 yılında Uluslararası Uzay İstasyonu'nda kanser tedavisinin geliştirilmesine katkıda bulunmak üzere yürütülen bir araştırma gibi çalışmalara dikkat çekiyor.

Ayrıca fiber optiklerin yer çekimsiz ortamda daha verimli şekilde üretilebileceğini de söylüyor."Sonunda alçak Dünya yörüngesinde çok sayıda ticari faaliyet göreceğiz" diye ekliyor.

Amerikan Ulusal Havacılık ve Uzay Dairesi (NASA), Ay'a yeniden yapılacak insanlı yolculuk için tasarlanan uzay kıyafetini görücüye çıkardı.

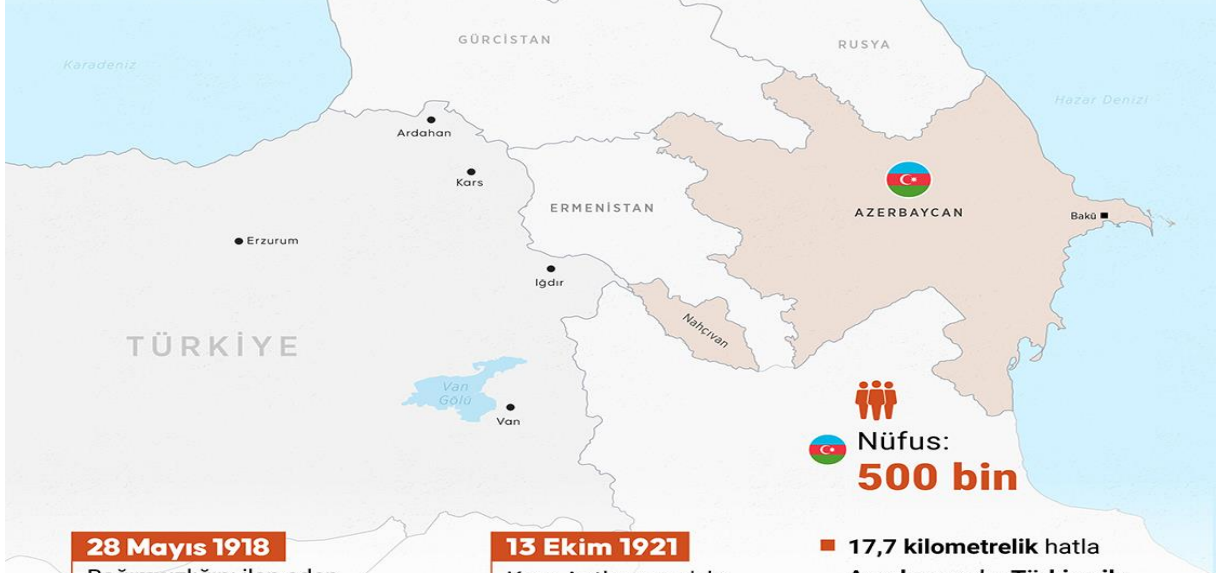

Kaynak: <https://www.bbc.com/turkce/articles/cxe7yj8ng0eo>

Türkiye'nin Türk dünyasına açılan kapısı: Nahçıvan

Mustafa Kemal Atatürk'ün "Türk Kapısı" olarak nitelendirdiği Nahçıvan, tarihi ve coğrafi özellikleriyle tüm Türk dünyası için önem taşıyan vatan toprağı olarak ön plana çıkıyor.

Nüfus:
500 bin

28 Mayıs 1918

Bağımsızlığını ilan eden Azerbaycan'ın sınırları içerisinde kaldı

1920

Azerbaycan'da Sovyet yönetimi kuruldu. Sovyetler, Zengezur bölgesini Ermenistan'a bıraktı ve Nahçıvan'ın Azerbaycan'ın diğer bölgeleriyle karasal irtibatı kesildi

16 Mart 1921

Türkiye ile Sovyetler Birliği arasında imzalanan Moskova Antlaşması'yla özerk bir yapıya sahip oldu ve Azerbaycan'a bırakıldı

13 Ekim 1921

Kars Antlaşması'yla Nahçıvan'ın durumu teyit edildi

1991

Azerbaycan'ın bağımsızlığını kazanmasıyla Nahçıvan, ülkenin ayrılmaz bir parçası olarak, "özerk cumhuriyet" statüsünü muhafaza etti

■ 17,7 kilometrelik hatla Azerbaycan'ın Türkiye ile tek kara sınırını barındırıyor

■ Nahçıvan Özerk Cumhuriyeti, Azerbaycan Cumhurbaşkanı'nın Yetkili Temsilcisi tarafından yönetiliyor

■ Haydar Aliyev ve Ebülfez Elçibey'in memleketi

İğdır-Nahçıvan Doğal Gaz Boru Hattı

Yıllık 500 milyon metreküp gaz taşıma kapasitesine sahip

500 bin nüfuslu Nahçıvan'ın doğal gaz ihtiyacını karşılayacak

— TANAP
— Güney Kafkasya Boru Hattı
- - - İğdır-Nahçıvan Boru Hattı

5 km

25.09.2023

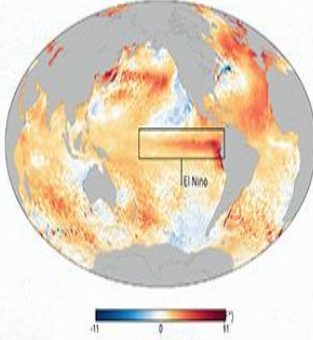

Kaynak: <https://www.aa.com.tr/tr/info/infografik/35995>

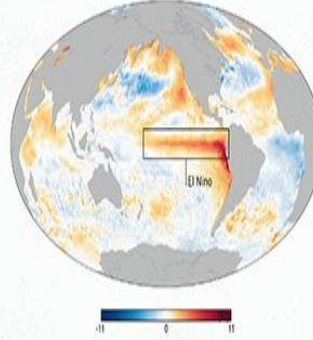
İklim kriziyle birleşen El Nino doğal afetlerin sayısını ve etkisini artırıyor

Pasifik Okyanusu'nda meydana gelen El Nino, öncelikle okyanuslara kıyısı olan bölgelerde etkisini gösterirken sonrasında dünyanın iklim düzeninde büyük değişikliklere yol açıyor

Haziran 2023'te deniz yüzeyi sıcaklığının 1985-1993 ortalamasından farkı

Haziran 1997'te deniz yüzeyi sıcaklığının 1985-1993 ortalamasından farkı

Sıcaklıkla tetiklenen kuraklık
El Nino hava olayı kurak hava koşullarına neden olarak tarımsal üretimi ve verimliliği düşürüyor

Artan orman yangını riski
Batı Pasifik'te yağışların azalmasına neden olan El Nino, aynı zamanda orman yangınlarını da tetikliyor

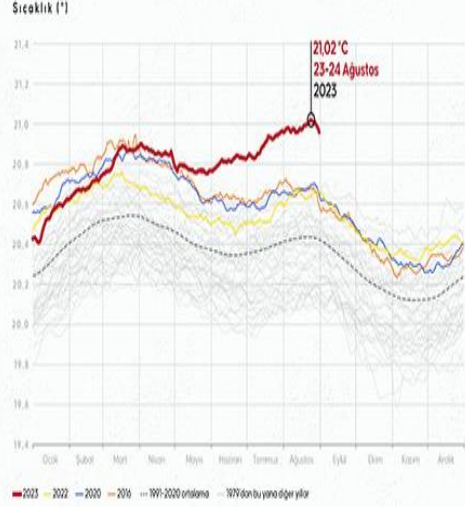
Artan sel felaketleri
El Nino'nun etkisiyle kış aylarında daha fazla sel felaketi riski oluşuyor

Gerileyen balıkçılık sektörü
Deniz yüzeyi sıcaklıklarının artması nedeniyle balık göç yolları değişebiliyor ve balık stokları azalabiliyor

Değişen hava düzeni
Aynı ülke içinde bir bölge daha yağışlı bir kış geçirirken bir başka bölgede ılıman koşullar etkili olabiliyor

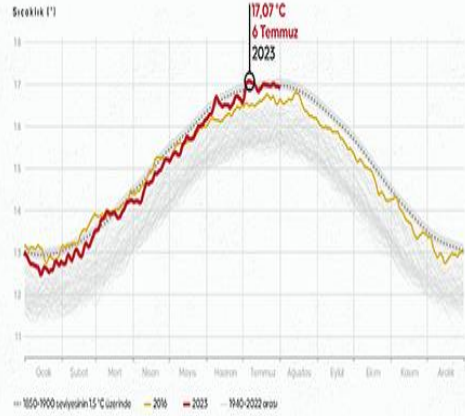
Rekor kıran deniz yüzeyi sıcaklıkları

23-24 Ağustos 2023 21,02 santigrat derece ile yeni bir rekora imza atıldı

Rekor kıran hava sıcaklıkları

6 Temmuz 2023'te 17,07 dereceyle küresel sıcaklık rekoru kırıldı

Gözde bir tatil yeriiken düzensiz göçmenlerin Avrupa kapısına dönüşen ada: **Lampedusa**

Kuzey Afrika'ya en yakın İtalyan toprağı olan Lampedusa Adası'nın adı, coğrafi konumu itibarıyla ya yoğun şekilde maruz kaldığı düzensiz göç akınları ya da çevresinde göçmenlerin öldüğü hadiselerle duyuluyor

Kaynak: <https://www.aa.com.tr/tr/info/infografik/35985>

"ŞARKİYATÇILIK"
KİTABIYLA AKILLARA
KAZINAN YAZAR

EDWARD SAID

Akademisyenliğinin dışında piyanist, siyasetçi, medya uzmanı ve eleştirmen olarak da bilinen Edward Said, "Şarkiyatçılık" adlı eseriyle, Batı'nın Doğu'ya dair tasvirini bölgede hakimiyet kurma bahanesi olarak kullandığını savundu

1935

1 Kasım'da Kudüs'te dünyaya geldi

Kahire Amerikan Okulu'nda ve Kahire Victoria Koleji'nde öğrenim gördü

1951

Orta öğrenimini ABD'deki Northfield Mount Hermon School'da tamamladı

1957

Princeton Üniversitesi'nde lisans eğitimini tamamladı

1960

Harvard Üniversitesi'nde yüksek lisans derecesini aldı

1964

Harvard Üniversitesi'nde doktora eğitimini tamamladı

1970

Colombia Üniversitesi'nde profesör oldu

1977

Bağımsız bir entelektüel olarak Filistin Ulusal Konseyi'ne seçildi

1978

Akademik camiada yankı uyandıran en önemli çalışmalarından 'Şarkiyatçılık' kaleme aldı

1989

Beşeri Bilimler Old Dominion Foundation'da profesör olarak görev aldı

1991

1990'lı yıllarda yürütülen Oslo barış sürecine eleştirel bir tutum sergileyerek Filistin Ulusal Konseyi'nden istifa etti

2003

Lösemi hastalığına yakalanmasıyla 25 Eylül'de New York'ta vefat etti

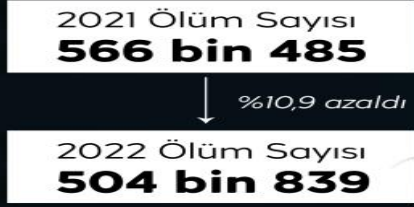
Bazı kitapları

- Şarkiyatçılık
- Filistin Sorunu
- Medyada İslam
- Müzikal Nakışlar
- Kültür ve Emperyalizm
- Entelektüel
- Yersiz Yurtsuz

2022'DE **500 BİNDEN FAZLA KİŞİ HAYATINI KAYBETTİ**

Türkiye İstatistik Kurumu, 2022 Ölüm ve Ölüm Nedeni İstatistikleri'ni açıkladı.

TRT HABER

KAYNAK: TÜİK

KABA ÖLÜM HIZININ EN YÜKSEK OLDUĞU İLLER

EN DÜŞÜK OLDUĞU İLLER

*Kaba ölüm hızı, bin kişi başına düşen ölüm sayısını ifade ediyor.

TRT HABER

KAYNAK: TÜİK

Kaynak: <https://www.trthaber.com/haber/infografik/olum-ve-olum-istatistikleri-aciklandi-olum-sayisi-yuzde-109-azaldi-779391.html>

KİTAP TAVSİYESİ

Eleştirel Düşünme Kavramları ve Araçlarına Dayalı Düşünme Rehberi

Sokratik Sorgulama, birçok yönde ve birçok amaç doğrultusunda düşünceyi yönlendirmek için kullanılabilen disiplinli bir sorgulamadır. Bu amaçlar şunları içerir: Karmaşık fikirleri araştırmak, gerçeğe ulaşmak, konuları ve sorunları açıklamak, varsayımları açığa çıkarmak, kavramları analiz etmek, bildiklerimizi bilmediklerimizden ayırt etmek ve düşüncenin mantıksal sonuçlarını takip etmek.

Öğretmenler, öğrenciler veya aslında derinlemesine düşünmeyi araştırmakla ilgilenen herkes Sokratik sorular oluşturabilir, Sokratik diyaloga girebilir ve girmelidir. Öğretmede Sokratik sorgulamayı kullanma amacımız öğrencilerin düşüncelerini derinleştirmek, belirli bir başlık, konu veya ders hakkındaki bilgi düzeylerini belirlemek, onlar için Sokratik sorgulamayı modellemek veya onların bir kavramı ya da akıl yürütme biçimini analiz etmelerine yardımcı olmak olabilir.

Sonuçta, öğrencilerin Sokratik sorgulama disiplinini öğrenmelerini ve böylelikle karmaşık konular üzerinde akıl yürütmede, başkalarının düşüncelerini anlama ve değerlendirmede ve kendilerinin ve diğerlerinin düşüncelerinin altında yatan dolaylı anlatımları araştırmada Sokratik sorgulamayı kullanmalarını isteriz.